

Provtagningsanvisningar för sterila punktat

Avgränsning/Bakgrund

Allmän odling från normalt sterila lokaler som till exempel ledvätska, likvor, pleuravätska etc.

Odling på likvor vid bakteriell meningit kan kombineras med PCR riktad mot de vanligaste agens vid meningit (Meningit/Encefalit-panel). Detta kan vara av särskilt stor vikt vid pneumokock- och meningokockmeningiter eftersom dessa bakterier kan degraderas under transporten och odlingen därmed har sämre känslighet. Om misstanke om bakteriell meningit är stark trots negativ odling kan man ofta utföra PCR i efterhand (om likvor finns sparad) i de fall detta inte gjorts initialt.

Provtagning

För provtagning på cerebrospinalvätska se även dokument ”Lumbalpunktion, analysval och rörtyper”.

Sterilt rör 1–2 mL (konad botten) OCH vid provtagning mellan klockan 15.30 och 07.00, samt alltid i Västervik och Oskarshamn, sprutas minst 0,5 mL direkt i anaerob blododlingsflaska. Helst samma volym också i aerob blododlingsflaska.

Figur 1. Sterilt rör (art.nr 35966) och blododlingsflaskor (art.nr 6795 (aerob flaska) och 6796 (anaerob flaska),

PED-flaskor hämtas på Klinisk kemi på respektive sjukhus).

Vid lång transporttid och/eller små provvolymen kan känsligheten i diagnostiken ökas genom att materialet sprutas i aerob/anaerob blododlingsflaska. Vid lång transporttid kan det vara en fördel att skicka både sterilt rör och blododlingsflaska/or. Provtagningsmaterial i sterilt rör är dock nödvändigt för cerebrospinalvätska om direktmikroskopi önskas och för vätskor där man misstänker blandflora (till exempel bukvätska).

Utförande

Överför vätska först till det sterila röret och därefter till blododlingsflaskorna som har ett stort undertryck och annars lätt kan dra åt sig hela materialet.

Kontrollera att flaskornas bottenmembran är mörkt grönfärgade (kassera annars!). Märk flaskan med remissens streckkod i samma riktning som flaskans streckkod. Eventuell QR-kod och fyllnadslinje på flaskan får ej täckas.

Tag av skyddshattarna och desinfektera flaskornas gummimembran med 70 % etanol (M-sprit).

Överför vätskan med hjälp av spruta och ny kanyl, max 10 mL per flaska.

Om avsteg har gjorts från provtagningsanvisningarna var god kontakta laboratoriet.

Ange på remissen

Ange eventuell misstanke om svamp på remissen. Vid pappersremiss: ange provtagningsdatum och flaskan/flaskornas streckkod.

I avvaktan på transport

Spruta/sterilt rör kylförvaras, blododlingsflaskor i rumstemperatur (helst mörkt), i avvaktan på transport som bör ske så fort som möjligt. Prover tagna i blododlingsflaskor samt alla prover tagna under jourtid skickas till Klinisk kemi i Kalmar.

Svar och bedömning

Direktmikroskopi utförs på begäran på prover från cerebrospinalvätska, dock endast om cellstegring föreligger.

Alla positiva fynd rapporteras via Cosmic och i vissa fall (efter bedömning) ges även telefonsvar. Negativt svar efter 5 dygn.

Faktorer som påverkar svarets kvalitet

- Transporttiden är avgörande för känsligheten vid detektion av pneumokocker och meningokocker
- Förvaringstemperatur
- Liten provvolym minskar känsligheten i diagnostiken